
POZICIJA DĖL JAUNŲ ŽMONIŲ GALIMYBIŲ DERINTI ŠEIMOS IR DARBO ATSAKOMYBES

Priimta 19-oje LiJOT Asamblėjoje 2006 m. spalio 21-22 d.

1. Nuomojamo ne pelno būsto pasiūlos didinimas

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba sveikina Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60 patvirtintoje Lietuvos būsto strategijoje išreikštą tikslą didinti nuomojamo ne pelno būsto pasiūlą. Šio tikslo efektyvus įgyvendinimas leistų lengviau ir greičiau būstu apsirūpinti vidutines pajamas turintiems namų ūkiams, ypač jaunimui ir jaunoms šeimoms, dar neįsitvirtinusiems darbo rinkoje, nepasirinkusiems nuolatinės gyvenamosios vietos bei nepajėgiems įsigyti nuosavo būsto rinkoje. Tai leistų jauniems žmonėms savo nuosavas ar skolintas lėšas skirti kitoms reikmėms ir tai galėtų prisidėti prie jaunų žmonių galimybių derinti šeimos ir darbo atsakomybes gerinimo, mažinant jaunų žmonių dirbamų darbo valandų skaičių, kurios šiuo metu yra būtinos siekiant gauti papildomas pajamas rinkoje nuomojamam būstui išlaikyti.

Kita vertus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1145 patvirtintose Lietuvos būsto strategijos įgyvendinimo 2004-2006 metų priemonėse nebuvo numatytos jokios priemonės šio tikslo įgyvendinimui. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba reiškia susirūpinimą neefektyviu Lietuvos būsto strategijos tikslų įgyvendinimu, kuris trukdo jaunų žmonių galimybių derinti šeimos ir darbo atsakomybes plėtrai. Todėl:

- skatiname Lietuvos Respublikos Vyriausybę imtis atitinkamų veiksmų, siekiant efektyvesnio Lietuvos būsto strategijos įgyvendinimo.
- ypač skatiname paspartinti strategijoje numatytą ne pelno nuomojamo būsto (skiriamo namų ūkiams, turintiems vidutines pajamas, kurių nepakanka nuosavam būstui įsigyti ar nuomotis būstą rinkoje, tačiau yra per didelės, kad būtų leista išsinuomoti socialinį savivaldybių būstą) sektoriaus plėtrą, sukuriant jam įgyvendinti būtinas priemones, tame tarpe šį būsto nuomos sektorių reglamentuojančius teisės aktus, bei skiriant reikiamas lėšas jų efektyviam įgyvendinimui.

2. Studentų šeimų socialinė gerovė, skiriant pakankamą gyvenamąjį plotą

Atkreipiame dėmesį, jog studentams, sukūrusiems šeimas ir susilaukusiems vaiko (-ų), yra svarbu užtikrinti socialinę gerovę, skatinančią tęsti studijas. Viena iš svarbiausių su tuo susijusių problemų yra negarantuojamas pakankamas bei tinkamas gyvenamasis plotas studentų šeimoms. Todėl siūlome:

- peržiūrėti dabar taikomą gyvenamojo ploto studentų bendrabučiuose skyrimo studentų šeimoms tvarką ir užtikrinti pakankamo bei tinkamo gyvenamojo ploto skyrimą studentų šeimoms.
- skirti pakankamas lėšas studentų šeimų gyvenamojo būsto fondui išplėsti, renovuojant esamą studentų šeimoms skiriamą studentų bendrabučiuose esantį būstą ir statant naujus, studentų šeimų poreikiams pritaikytus studentų bendrabučius.

3. Jaunos šeimos įvaizdžio formavimas

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba reiškia susirūpinimą dėl tinkamos šeimoms kurti ir išlaikyti socialinės bei kultūrinės aplinkos nebuvimo, taip pat dėl nevykdomos nuoseklios teigiamo jaunų šeimų įvaizdžio formavimo ir šeimų kūrimo bei išlaikymo skatinimo politikos. Tokia aplinka ir tinkamos Valstybės politikos nebuvimas sukelia santuokų mažėjimą, skyrybų ir oficialiai nesusituokusių šeimų skaičiaus didėjimą. Dabartinė socialinė bei kultūrinė aplinka skatina jaunus žmones siekti profesinės karjeros atidedant šeimos kūrimą vėlesniam laikui arba apskritai jos nekuriant.

Yra svarbu skatinti šeimos vertybių sklaidą ir propagavimą, formuojant nuoseklią tokias vertybes skatinančią politiką. Todėl:

- būtina plėtoti tėvystės/motinstės ir partnerystės integracija pagrįstą paramos šeimai politiką, ypatingą svarbą teikiant plačiam santuokinio gyvenimo socialiniam bei kultūriniam rėmimui, kuriant platų ir prieinamą paramos santuokai institucinį tinklą.
- svarbu atkreipti visuomenės bei valstybės dėmesį į moterų ir vyrų vaidmenį bei tarpusavio santykius šeimoje, skatinant kultūros ir visuomenės palankumą tam, kad prie vaikų auginimo prisidėtų abu tėvai, inicijuojant ir diegiant plataus masto kultūrinės socialinės paramos šeimai, pirmiausia švietimo tarpusavio santykių klausimais, tarpusavio santykių igūdžių lavinimo, psichologinės paramos šeimai, iniciatyvas.
- svarbu sukurti ir įgyvendinti plačias socialines kultūrinės programas ir priemones, skatinant teigiamą jaunos šeimos įvaizdžio formavimą, įtraukiant akademinę bendruomenę, mokyklas, taip pat įtraukiant jaunimo organizacijas į švietėjišką veiklą.

4. Lankstesnės darbo valandos

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba atkreipia dėmesį į jaunų darbuotojų problemas, kurias skatina griežtas darbo grafikas, neskatantis kurti šeimas bei apsunkinantis šeimos ir darbo atsakomybių derinimą. Lietuvoje lankstus darbo grafikas taikomas tik nedaugelyje įmonių, ir tai yra viena iš priežasčių, kodėl Lietuvoje pastovumu nepasižymintys darbuotojai per porą metų tapo dar menčiau prisirišę prie įmonės, kurioje dirba, ir prie atliekamo darbo. Darbdaviams tai turėtų būti signalas, jog reikia skirti daugiau dėmesio darbuotojų motyvacijai kelti ir palankesnėms darbo sąlygoms sudaryti.

Manome, kad įmonėms pradėjus taikyti lanksčias darbo valandas darbuotojams, jie taps mažiau linkę keisti darbovietes bei labiau motyvuoti darbui. Todėl:

- siekiant pagerinti jaunų dirbančių tėvų padėtį, skatiname sukurti sistemas, skatinančias taikyti lankstų darbo grafiką jaunų šeimų nariams, auginantiems mažamečius vaikus.
- lanksčioms darbo valandoms skatinti yra svarbu populiarinti informaciją apie darbdavių bei darbuotojų galimybes įdarbinti ir išsidarbinti pagal lanksčias darbo valandas bei numatyti priemones skatinti darbdavius, taikančius lanksčių darbo valandų sistemą.

5. Lankstesnės vaikų priežiūros formos

Siekiant palengvinti sąlygas jauniems žmonėms derinti šeimos ir darbo ar studijų atsakomybes, siūlome plėsti ir reformuoti vaikų priežiūros įstaigų tinklą, pritaikant jį prie dirbančių ar studijuojančių jaunų šeimų narių realių poreikių. Todėl:

- siūlome sukurti sistemas, skatinančias įmones socialinės atsakomybės pagrindu steigti vaikų lopšelius darželius prie didesnių gamyklų ir kitų daug darbuotojų turinčių įstaigų bei prisidėti prie tokių lopšelių darželių išlaikymo.
- taip pat siūlome prie akademinėse miesteliuose steigti studentų šeimų vaikams skirtus vaikų dienos centrus, skirtus studijuojančių tėvų vaikų priežiūrai paskaitų metu. Šių dienos centrų administravimas turėtų būti perduodamas viešosiomis įstaigoms arba aukštosioms mokykloms.

Šios priemonės padėtų spręsti jaunų darbuotojų ir studentų vaikų priežiūros problemas, skatintų darbuotojus ir studentus neatidėti šeimos kūrimo ar visiškai jos atsisakyti, padėtų dirbantiems ir studijuojantiems jauniems žmonėms lengviau derinti šeimos ir darbo ar studijų atsakomybes.

6. Socialinės garantijos studijuojantiems bei besimokantiems jauniems asmenims, auginantiems vaikus

Siekiant pagerinti studijuojančių bei besimokančių jaunų asmenų šeimų padėtį, manome, kad yra būtina peržiūrėti studijuojančių bei besimokančių jaunų asmenų šeimoms taikomas socialines garantijas, kurios šiuo metu neužtikrina šių asmenų, susilaukusių vaiko (-ų), galimybių tęsti studijų. Todėl:

- siūlome pakeisti šiuo metu studentams, taip pat kitiems asmenims, įskaitant mokyklų, vakarinių mokyklų moksleivius, skiriamą minimalią motinystės pašalpą į pašalpą, sudarytą pagal vidutinį atlyginimo dydį, kuri labiau patenkintų nedirbančių studentų bei moksleivių realius poreikius bei padėtų užtikrinti studijų ar mokymosi proceso tęsimą susilaukus vaiko (-ų).

Šių taikomų socialinių garantijų peržiūra užtikrintų studijuojančių bei besimokančių jaunų asmenų galimybes derinti šeimos atsakomybes ir mokymąsi ar studijas, keltų jų socialinę gerovę ir užtikrintų palankesnes sąlygas jaunoms moksleivių bei studentų šeimoms.

7. Doktorantūros bei rezidentūros studijų pakopos studentų šeimoms taikomos socialinės garantijos

Atkreipiame dėmesį į tai, jog doktorantūros bei rezidentūros studijų pakopos studentams, tai yra jauniems žmonėms, dirbantiems mokslinį ir dažnai pedagoginį darbą, neužtikrinamos kitiems dirbantiems asmenims lygiavertės sąlygos auginti vaikus ir kurti šeimas.

Viena iš didžiausių problemų, kylančių doktorantūros bei rezidentūros studijų pakopos studentams, sukūrusiems ar norintiems kurti šeimas, yra nelygiavertės kitiems dirbantiems asmenims sąlygos gauti motinystės (tėvystės) pašalpas. Doktorantūros bei rezidentūros studijų pakopos studentai gauna tokias pat motinystės (tėvystės) pašalpas kaip ir bedarbio statusą turintys asmenys, nors realiai jie yra dirbantys. Tokia studentams doktorantams taikoma pašalpų skyrimo tvarka trukdo jiems pilnavertiškai kurti šeimas ir tuo pat metu užsiimti akademinė, mokslinė, pedagogine veikla. Todėl:

- siūlome peržiūrėti valstybės taikomą doktorantūros bei rezidentūros studijų pakopos studentų, kaip mokslo darbuotojų, darbo vietų finansavimo tvarką, kad jiems būtų garantuojamos kitiems dirbantiems asmenims lygiavertės socialinės garantijos susilaukus vaikų,
- būtina užtikrinti šių studentų poreikiams atitinkančias motinystės (tėvystės) pašalpas, kurios turėtų būti doktoranto ar rezidento stipendijos dydžio.

Šie pokyčiai paskatintų doktorantūros ir rezidentūros studijų pakopos studentus mažiau vengti kurti šeimas ir pagerintų šių studentų, jau sukūrusių šeimas ir susilaukusių vaiko (-ų), socialinę padėtį.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba
Prezidentas

Miroslavas Monkevičius